

Çatak Tarihçesi:

İlçenin esas adı olan Şatak veya Şatakh 1960 yılına dek kullanılmış, daha sonra Türkçe anlam yüklenerek Çatak adı verilmiştir. Eski bir Ermeni yerleşimi olan yörenin adı en erken 870 yılı civarında yazılmış olan Ermenice vekayinamelerde geçer. 7. Yüzyıl ortalarında itibaren bir müddet Arap egemenliği altında kalmıştır. 10. Ve 11. Yüzyılda Van'da bulunan Vaspuragan Ermeni krallığı döneminde gelişerek çok sayıda kilise ve kale ile donatılmıştır.

İlçenin sınırlarında tarihi eser olarak Ermeni yapımı olan üç kemer köprü vardır. Bu köprülerden birisi ilçenin içerisinde olup Sortikin Çayı üzerinde geçit vermekte ve halen kullanılmaktadır. Diğer iki köprü “Holkan ve Zırıl” Norduz deresi üzerinde olup, dere üzerinde hale geçit veren yerlerdir.

Çatak Coğrafyası:

Batısında Bahçesaray, kuzeydoğuda Gürpınar, kuzeybatıda Gevaş, güneydoğuda Beytüşşebap, güneybatıda ise Pervari ilçeleri bulunmaktadır.

Bölgede karasal iklim hüküm sürmekte olup, gece ve gündüz sıcaklık farkları büyüktür. Kışın bölgeye fazla miktarda kar düşmektedir. İlçenin en yüksek ısı derecesi +25,30 derece arasında değişmekte, en düşük sıcaklık ise -25'lere kadar inmektedir. Kışları soğuk ve sert, ilkbahar ayları yağışlı yazları ise kurak geçer.

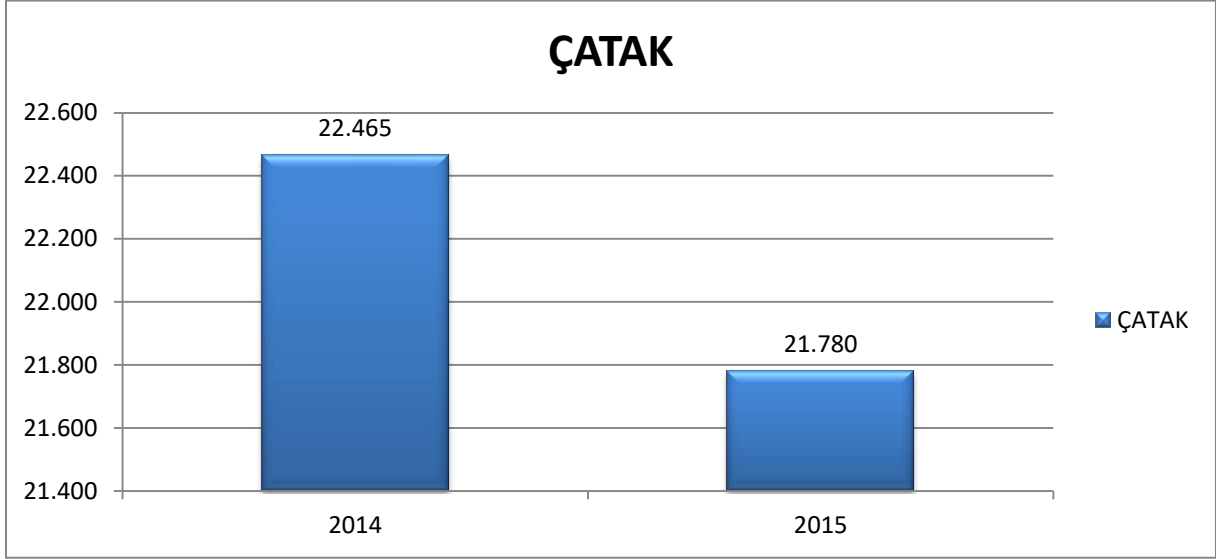
İlçenin yüzölçümü 2.173 km² olup yükseklik 1.512 m'dir. İl merkezine uzaklığı 87 km'dir.

Çatak Nüfus Yapısı:

Çatak	Erkek	Kadın	Toplam
Nüfus	11.293	10.487	21.780
Oran (%)	51	49	100

Kaynak: TÜİK

2015 adrese dayalı nüfus sistemine göre Çatak nüfusu 21.780 olarak hesaplanmıştır. Toplam nüfusun %51 erkek, %49'u kadın nüfustur.

Toplam nüfusun %70'ine yakını 30 yaşın altındadır. Genç nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu ilçe çoğunlukla hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir. 2014 yılına oranla ilçe nüfusu düşüş göstermiştir.

Çatak Turizm:

İlçe turizm açısından gelişmemiş bir ilçedir. Görülmesi gereken yerler azdır. İlçede tarihi eser olarak üç kemer köprü vardır. Bunlar, Sortkin, Holkan ve Zırıl köprüleridir. Bunun dışında ilçeden geçen çaylar ilçeye ayrı bir güzellik katmakta özellikle hafta sonları halk buraları ziyaret etmektedir. Turizm geliştirilmesi ilçe ekonomisine önemli katkı sağlayacaktır.

Çatak Eğitim:

İlçenin genç nüfus oranı yüksektir. Öğrenci sayısı yüksek olan ilçede;

- 58 okul
- 211 derslik
- 7.457 öğrenci bulunmaktadır.

Bu rakamlara bakıldığında ilçenin toplam nüfusunun yaklaşık %30' u öğrencidir. İlçede derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 33 orta öğretimde 71'dir. Ortaöğretimde 71 rakamı çok yüksektir. Okul sayısının

artırılması gerektiği açıktır. Bunun dışında dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta mesleki eğitim veren okulların bulunmamasıdır.¹

Çatak Ekonomisi:

Çatak ekonomisi temeli hayvancılıktır. Arıcılık ve ceviz üretimi ilçenin önemli geçim kaynaklarıdır. Çatak balının ilçe ekonomisine katkısı büyüktür. Sanayi faaliyetleri gelişmemiştir. İlçe merkezde küçük çapta ticari işletmeler bulunmaktadır. İlçe merkez nüfusunun çoğunluğu hizmet sektöründe çalışmaktadır. Hayvancılığın ve en önemlisi arıcılığın ön planda olduğu ilçe de ceviz üretimi de önemli gelir kaynaklarından.

Tarım ve Hayvancılık:

Ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayanan ilçe de hayvancılık ön plana çıkmaktadır. Küçükbaş hayvancılık yoğun bir şekilde yapılmaktadır. İklim şartları nedeniyle tarım fazla gelişme gösterememiştir. Bunun yanında en önemli tarımsal ürün ceviz meyvesidir. Ceviz ağaçları ilçenin büyük bir kısmında bulunmaktadır.

Tarım: Çatak ilçesinin toplam işlenen tarım alanı **182.971** dekar alandır. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin toplam alanının **17.880** dekar alanı nadasa bırakılmaktadır. Nadasa bırakılan alanın yüksek olması tarımsal verim açısından olumsuz bir göstergedir.

Toplam Alan	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	Nadas Alanı	Meyveler, içecek ve b aharat bitkilerinin al anı	Sebze bahçeleri alanı (dekar)
182.971	156.241	17.880	8.690	160
Dekar	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar

İlçenin temel tarımsal ürünleri diğer ilçelerde olduğu gibi buğday, arpa ve patatestir. Sebze ve meyvelerde ise geçimlik ekonomi kapsamında domates ve hıyar ürünleri yetiştirilmektedir. Ceviz üreticiliği yaygındır.

¹ Çatak İlçe Eğitim Müdürlüğü, 2015

2015 yılında tarımsal üretim²

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)
Patates (Diğer)	48	48	95	1.979

Yem Bitkileri Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)
Yonca (Yeşil Ot)	146.853	146.853	102.797	700
Korunga (Yeşil Ot)	7.000	7.000	4.200	600

Tahıl Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)
Buğday (Diğer)	2.043	2.043	210	103
Arpa (Diğer)	297	297	33	111

Sebze Üretimi:

Ürün adı	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)
Soğan (Taze)	22	3

Ürün adı	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)
Domates (Sofralık)	46	27
Hıyar (Sofralık)	30	21
Biber (Dolmalık)	16	4
Fasulye (Taze)	46	14

Meyve Üretimi:

Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Elma (Golden)	160	36	30	1.200	1.150	2.350
Armut	40	21	32	650	650	1.300
Kayısı	60	30	40	750	880	1.630
Kiraz	45	10	32	315	215	530

² Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2015

Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşıta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşıta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Ceviz	8.385	2.410	41	59.500	15.400	74.900

Yetiştirilen ürünlerin büyük bir kısmı aile geçimi içindir. Ekonomik anlamda bir tarımsal faaliyet görülmemektedir.

Çatak ilçesinde **146.853** dekar alanda yonca ekimi yapılmış ve **102.797** ton yonca elde edilmiştir. Bununla birlikte **7.000** dekar alanda korunga ekimi yapılmıştır. Ekilen korunga alanından toplamda **4.200** ton verim elde edilmiştir.³

Tarımda makine kullanımında;

- Traktör: **98**
- Diğer Alet ve Makine: **203** Adet makine bulunmaktadır.⁴

Hayvancılık:⁵

İlçede hayvancılık daha çok küçükbaş hayvancılık üzerinedir. Bunun dışında arıcılık faaliyetleri yoğunluk kazanmıştır.

Sığır Sayısı (Baş)	Koyun Sayısı (Baş)	Keçi Sayısı (Baş)	Süt Üretimi (Ton)	Bal Üretimi (Ton)
2.944	131.800	38.380	8.012	507

2015 verilerine göre ilçe de **131.800** baş koyun, **38.380** baş keçi bulunmaktadır. **2.944** baş sığırın bulunduğu ilçenin süt üretimi yılda ortalama **8.012** tondur. Bal üretiminde yılda ortalama **507** ton üretim yapılmaktadır.

³ Tüik, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2015

⁴ Tüik, Tarımsal Alet Kullanımı, 2015

⁵ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2015

İlçe Bal Üretimi:

İlçe ekonomisinin en önemli kaynaklarından biri Çatak balıdır. Doğal ve organik balın üretildiği ilçede arıcılık halkın temel geçim kaynaklarından biridir. Yörede bal üretimi geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Ayırıştırma, işleme, ısıtma işlemleri gibi yöntemler kullanılmaktadır. Bu yörenin bal kalitesine etki eden yüksek rakıma dayalı kıraç formasyon yapısı olan yoğun aromatik bileşenler barındıran bitki grupları bulunmaktadır. Bunlar kekikler, gevenler, ada çayları, ballıbabagiller, papatyagiller, kabe otugiller gibi birçok bitki çeşidi popülasyonu bulunmaktadır.

Bal kalitesini artıran ve yayla bitkileri olarak da bilinen aromatik bal bitkileri yörenin bitki eşitliliği arasında yoğunluktadır. Dünyada arı bitkileri

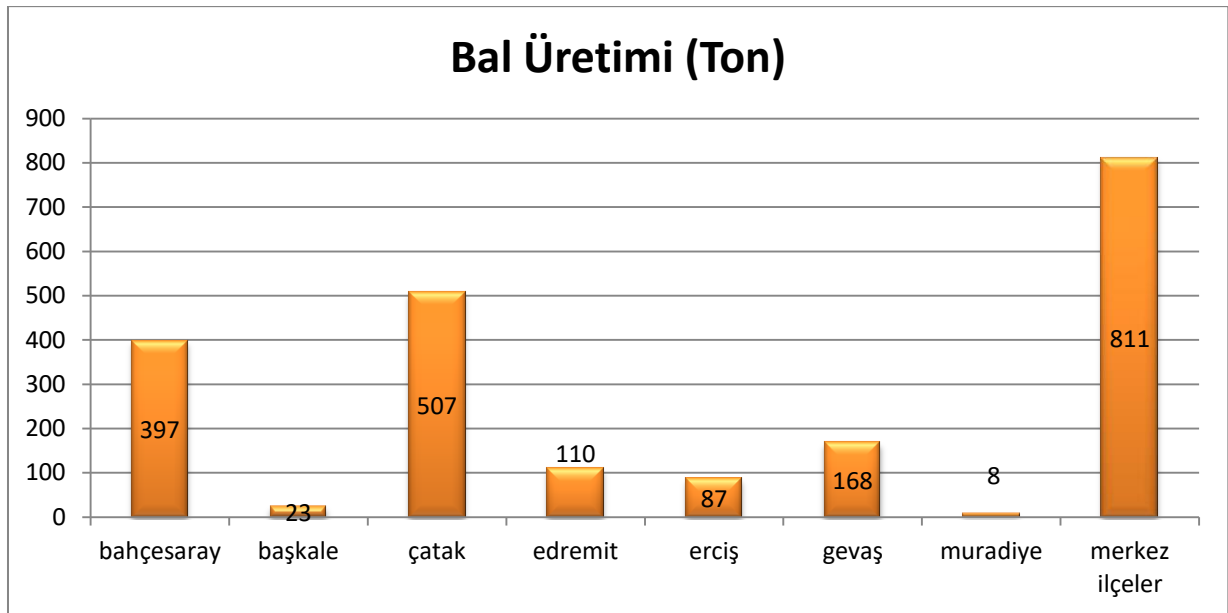
olarak bilinen bitkiler yaklaşık 260 civarında literatürde bildirilmesine rağmen bu sayı Çatak vadisinde yapılan akademik çalışma neticesinde 744 olarak kaydedilmiştir ve bu alandaki arı bitkilerinin de 63 bitki türü endemik olarak tespit edilmiştir. Endemik olan bitkilerin dünyada sadece 1 noktada yaşadıkları düşünüldüğünde Çatak vadisinin ne denli önemli olduğu görülmüş olur.

Bal üreticiliğinde Çatak ilçesi ilde önemli bir yere sahiptir. Doğal ortamlarda üretilen bal genellikle iç pazara sunulmaktadır. Ancak yetersiz tanıtım kaliteli balın değeri altında piyasa bulmasına sebep olmaktadır.

Hayvan Adı	İşletme Sayısı	Yeni Kovan	Eski Kovan	Toplam Kovan	Bal Üretimi (Ton)	Bal Mumu Üretimi (Ton)
Arıcılık	146	23.924	5.900	29.824	507	44

2015 yılı verilerine göre Çatak ilçesinde **23.924** bin yeni kovanda üretim başlamıştır. **5.900** eski kovanla birlikte toplamda **29.824** kovanda bal üretimi yapılmaktadır. Çatak balının daha kaliteli ve daha fazla üretilmesi için üreticilere devlet tarafından destekler sunulmaktadır.⁶

Çatak'ta yaklaşık **146 işletmede** arıcılık faaliyeti yürütülmektedir. Bu 146 işletmede yılda ortalama **507 ton** arası bal üretimi yapılmaktadır. İlçe bal üretiminde ilde diğer merkez ilçeler dışında ilk sırayı almaktadır.

⁶ Tüik, Hayvancılık İstatistiği, 2015

İlçe Ceviz Üretimi:

Bahçesaray ilçesinde olduğu gibi Çatak ilçesi de ceviz ağaçları büyük bir alan kaplamaktadır. Cevizcilik ilçenin temel geçim kaynaklarındandır.

Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren yaşıta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşıta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
Ceviz	8.385	2.410	41	59.500	15.400	74.900

İlçe de toplam ceviz ağacı **74.900** olarak hesaplanmıştır. Yıllık üretim ortalama **2.410** tondur. Ağaç başına ortalama verim **41** kg'dır. Van ilinde yılda ortalama **6** bin ton ceviz üretimi yapılmaktadır. Toplam ceviz üretiminin **%40** Çatak ilçesinden karşılanmaktadır.⁷

Ceviz meyvesinde ilçenin büyük bir potansiyeli vardır. Giderek artan ceviz taleplerinin büyük bir çoğunluğu bu ilçeden karşılanabilir. Bu potansiyelinin kullanılması il ve ilçe ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır.

Alabalık Üretimi:

Van ili ve ilçeleri su ürünleri potansiyeli yüksek alanlardır. Van Gölü'nden çıkarılan İnci Kefali bunun en önemli göstergesidir. Bunun yanında özellikle Çatak ilçesinde tatlı su balıkçılığı gelişme göstermektedir. Son Zamanlarda 20'den fazla alabalık tesisi açılmıştır. Yılda ortalama 250 ton alabalık üretimi yapılmaktadır. Alabalık üreticiliği ilçenin yeni ve önemli bir pazarı haline gelmektedir.

⁷Tüik, Hayvancılık İstatistikleri, 2015

Cevizi, balı, alabalık tesisleri ile dışa açılmayı bekleyen ilçe de bu önemli ürünlerini tanıtan bir de festival düzenlenmektedir. Her yıl düzenlenen festivalde yöre halkı kendi ürünlerini tanıtmakta ve festivalin tadını çıkarmaktadırlar.

Çatak'ta Öne Çıkanlar:

- Kaliteli ve organik bal,
- Ceviz meyvesi potansiyeli,
- Arıcılık faaliyetleri için uygun coğrafi ortam,
- Tatlı su balıkçılığı,
- Doğal su kaynaklarının varlığı,
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığı,
- Zengin bitki çeşitliliği,
- Tarımsal faaliyetler,

Çatak'ta Yatırım Alanları:

- Ceviz meyvesi odaklı yatırımlar,
- Kaliteli ceviz ağaçlarının mobilya sektöründe kullanılması,
- Kaliteli ve organik bal üreticiliği,
- Turizm yatırımları,
- Tatlı su balıkçılığı ve su ürünleri yatırımları,
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık üzerinden yatırımlar,
- Küçük çaplı ticari işletmeler,

Çatak'ta Yapılması Gerekenler:

- Mevcut arı popülasyonunun korunması ve zenginleştirilmesi,
- Bal üreticilerine gerekli desteğin sağlanması,
- İlçe balının ve cevizinin değerini görmesi için tanıtımının iyi yapılması,
- Ceviz ağaçlarının korunması ve yeni ceviz ağaçlarının ekimine önem verilmesi,
- Ceviz üreticilerinin maddi yönden desteklenmesi,

- Mevcut tarım arazilerinin genişletilmesi ve tarımda modern tekniklerin kullanılması,
- İlçe turizminin geliştirilmesi,
- İlçeden göçün engellenmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
- Sivil toplum kuruluşlar desteklenmesi,
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonunun zenginleştirilmesi,
- İlçe sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi,
- İlçe de tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi için mesleki ve teknik eğitim veren okulların açılması.